

Gaius Valerius Flaccus (2015). *Argonautica*. Z latinského originálu přeložila, předmluvou, poznámkami, rejstříkem a bibliografií opatřila Irena Radová (408 stran, Antická knihovna, sv. 84). Praha: Arista, Baset.

Epos *Argonautica* Valeria Flakka představuje hlavní latinský literární pramen mýtu o Argonautech, jejichž osudy na cestě za zlatým rounem byly studnicí umělecké inspirace napříč staletími, národními kulturami i žánrovými oblastmi. I přesto mu zůstala – stejně jako dalším dílům (nejen) z tzv. stříbrného období římské literatury – česká klasická filologie po dlouhou dobu dlužna kompletní překlad. Tento nedostatek odčinila teprve kniha Ireny Radové, jejíž ambicí je zpřístupnit tento významný komponent antické epické tradice širší veřejnosti. O povolanosti autorky k vytyčenému nelehkému úkolu (nedokončené dílo Valeria Flakka o osmi knihách, silně poznamenané rétorikou i básnickovou učeností, obsahuje více než pět tisíc veršů) svědčí nejen její dlouhodobý zájem o antickou mytologii (vedle jiného i z pohledu výkladového),¹ ale především o samotné dílo flaviovského autora. Srovnání s jeho hlavním řeckým vzorem, stejnojmenným eposem Apollónia Rhodského, věnovala – vedle řady odborných příspěvků – i svou monografii *Dobrodružství Argonautů: Řecko versus Řím* (Praha: Koniasch Latin Press, 2004).

V předmluvě ke svému překladu autorka čtenáře nejprve fundovaně uvádí do děje příběhu o Argonautech s přihlédnutím k různým (lokálním) verzím mýtu (s. 7–14), jehož život v literatuře (a příležitostně i mimo ni) sleduje od antiky až po svérázné pojetí této látky americkou kinematografií (s. 14–21). O samotném eposu Valeria Flakka (s. 21–29) pak, spíše než se zřetelem k žánrovým specifikům epiky flaviovské doby, pojednává v širokém kontextu vývoje epického básnictví – několik obligátních zmínek věnuje Vergiliově *Aeneidě*, která „byla vzorem pro jazyk i strukturu Valeriova díla“ (s. 22), a dále konstatuje, že „Valeriovo dílo je utvářeno v souladu s epickou tradicí“ (s. 23). O poznání obšírněji autorka rozebírá latinská *Argonautika* na pozadí díla Apollóniova, zvláště s přihlédnutím k jeho dějové kompozici, tedy optikou antickému písemnictví vlastního tvůrčího principu *imitatio et aemulatio*. Za hlavní přínos Valeria Flakka považuje „propůjčení římského ducha řecké látce“ (s. 26), což se odráží v důrazu kladeném na některé – pro čtenáře flaviovské éry zvláště aktuální – momenty příběhu (bratrovražedné boje či motiv tyрана) a stěžejní římské ctnosti (*pietas*, *religio* a *humanitas*), ale třeba i ve zvýznamnění úlohy Herkula, jenž se u římského publika těšil zvláštní oblibě.

Pro překlad zvolila Irena Radová, zřejmě inspirována vcelku běžnou zahraniční praxí, řeč nevázanou, což může být pro českého čtenáře, přivyklého přízvučným hexametřům Vaňorného, Stiebitze a dalších, nebo jiným formám přebásnění antických eposů, trochu překvapivé. Jedinou na první pohled patrnou připomínkou původní básnické formy zůstává číslování přibližného začátku každého pátého verše, které je pro každého, kdo hodlá konzultovat latinský text, jistě potěšující pomůckou. Z textu překladu, členěného na kratší kapitoly s přílehlavými nadpisy, je pak evidentní, že se autorka snaží dílo tlumočit co možná nejuvěrněji latinskému originálu, aby čtenáře neochudila o kvality poetiky Valeria Flakka. Spíše než o volné prozaické převedení jde o důsledně a pečlivě provedený filologický (mis-

¹ Svou erudici v této oblasti autorka zúročila v překladu dochovaného výtahu z Palaifatových (racionalisticky interpretovaných) mytologických příběhů (Palaifatos (2005). *O neuvěřitelných příbězích*. Přeložila, úvod a komentář napsala Irena Radová. Praha: Koniasch Latin Press).

ty takřka technický) překlad, s jakým se často setkáváme v odborných monografiích nebo bilingvních edicích antických děl, kde plní víceméně ilustrativní úlohu. Na povrch v něm nezřídka „prosvítají“ originální – požadavky metra, žánru i samotné básnické mluvy poznamenané, a tudíž vysoce stylizované, a především češtině nevlastní – formulace, v důsledku čehož se někdy stává hůře srozumitelným. V konkrétní rovině je filologický přístup patrný např. v tom, že autorka mnohdy zachovává i původní básnické příkrasy či jiné stylistické zvláštnosti výchozího textu.

V závěru této knihy, jejímž vydáním byla založena historie českého překládání dalšího z římských eposů, je připojen vydatný poznámkový aparát k jednotlivým místům textu (s. 237–273), neméně obsáhlý anotovaný rejstřík (s. 295–405) a nezbytný bibliografický soupis (s. 274–294). Na své cesty s Argonauty je tak čtenář bohatě vybaven podpůrným informačním materiálem, který nepochybně uvítají – stejně jako samotný překlad – všichni zájemci o spletitá dobrodružství těchto řeckých hrdinů.

Marie Okáčová

Kalaš, Andrej, & Suvák, Vladislav (2013). *Antisthenis fragmenta – Antisthenove zlomky: Úvodná štúdia, grécky a latinský text, slovenský preklad a komentár k zlomkom* (542 stran). Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.

Recenzovaná práce autorské dvojice Kalaš, and Suvák navazuje a významným způsobem rozšiřuje jejich předchozí edici Antisthenových zlomků, která byla publikována v řadě „Filozofia do vrecka“ nakladatelství Kalligram v roce 2010.¹ Andrej Kalaš je autorem překladů řeckých a latinských textů (nejenom Antisthenových zlomků, nýbrž také ostatních dříve nepřeložených antických textů, na které odkazuje komentář), Vladislav Suvák napsal úvodní studii a opatřil dochované zlomky rozsáhlým komentářem.

Práci otevírá stručná úvodní studie (s. 9–27)² sestávající z komentované bibliografie nejvýznamnějších monografických publikací k Antisthenovu dílu a základního nástinu života a díla tohoto sokratovského filosofa. Vlastním jádrem recenzované práce je pak překlad všech dochovaných zlomků vztahujících se k Antisthenově osobě a dílu, který je doplněn fundovaným vědeckým komentářem (s. 30–498). Řazení zlomků kopíruje kanonické vydání zlomků sokratovských filosofů, které pod názvem *Socratis et Socraticorum reliquiae* (SSR) vydal Gabriele Giannantoni.³ Z této edice je téměř beze změn převzato také originální řecké a latinské znění fragmentů a taktéž jejich číslování, což uživatelům ulehčuje dohledávání a odkazování. Mimo zlomků obsažených v SSR je do práce zařazen také fragment z Arsenia (viz Apendix II, p. 497–498). Práce je dále opatřena bohatým bibliografickým soupisem (p. 511–540) a celkem 41 ilustracemi s doprovodnými popisky. Poněkud překvapivá je absence jakéhokoliv rejstříku (ať již vlastním jmenem nebo citovaných míst), jehož přítomnost by pro referenční práci tohoto typu byla jistě přínosná.

¹ Kalaš, A., & Suvák, V. (2010). *Antisthenés: Úvodná štúdia, preklad zlomkov a komentár*. Bratislava: Kalligram.

² Pokud není uvedeno jinak, odkazy na konkrétní strany se vždy vztahují k recenzované práci.

³ Giannantoni, G. (Ed.). (1990). *Socratis et Socraticorum reliquiae*. Napoli: Bibliopolis.